books. 2015-16

ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીઓમાં ગ્રામદર્શન-વાસ્તવદર્શન

Depiction of Rural Life in Umashankar Joshi's Plays

ડૉ.સોહન આર.દવે

ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીઓમાં ગ્રામદર્શન-વાસ્તવદર્શન

લેખક

ડૉ. સોહન આર. દવે

ISBN: 978-93-84151-89-8

This Book was designed and published by
RET International Academic Publishing
Dediyasan (Mehsana)

RET International Academic Publishing is a Worldwide Books & Journals publishing unit with ISBN No.(s) & ISSN serials having Powered by Rudra Edu. Trust (Regd.) The trust established having the objective of GLOBAL publication of books and Journals in all Subjects. We publish the books and Journals through our established peer reviewed channel.

Copyright ©2015 by
Dr. Sohan R. Dave
Inc. All Rights Reserved

First Edition
March: 2015

Price: ₹ 270 US $ 4.5

Acquisition Edited by
RET International Academic Publishing
(A global platform for ISBN International publishing with editorial & publishing services unit)

Printed in India
ISBN: 978-93-84151-89-8

Publisher:
RET International Academic Publishing
Powered By: Rudra Education Trust (Regd.)
143, Gokuldham Society, Modhera Road, Village: Dediyasan
Dist. Mehsana 384002. Gujarat (India)
Website: www.raijmr.com
Mail id. editorraijmr@yahoo.com, editorraijmr@gmail.com
Cell No. +91 9824974994

અર્પણ

ઋષિતુલ્ય

ઋત્વિજ(રીશી)ને અર્પણ

પ્રવેશક

નાટક મારો પ્રિય વિષય. અનુસ્નાતક કક્ષાએ નાટકના સ્વરૂપનો અભ્યાસ કરતી વખતે નાટક વિશેની સમજણ વિકસી. અનુસ્નાતકમાં 'મુનશીના પૌરાણિક નાટકો' વિશે લઘુશોધ નિબંધ તૈયાર કર્યો. માર્ગદર્શક હતા જી.ડી.મોદી આર્ટ્સ કોલેજ, પાલનપુરના અધ્યાપકશ્રી નવનિધ શુક્લ. એમના અભ્યાસનિષ્ઠ માર્ગદર્શનના કારણે નાટક વિષયમાં ઉત્સાહભેર ઊંડા ઊતરવાનું બન્યું. આ કારણે જ નાટક પર પી.એચ.ડી. કરવાનું વિચાર્યું. અને મારા સદ્ભાગ્યે પીએચ.ડી.ના માર્ગદર્શક તરીકે ગુજરાત યુનિવર્સિટીના પ્રોફેસર ડૉ.સતીશ વ્યાસ નિયુક્ત થયા. એ મારા માટે ગૌરવની વાત હતી. 'શિવકુમાર જોશીનું નાટ્ય સાહિત્ય' વિષય પર એમની પ્રેરણા, હૂંફ અને માર્ગદર્શનથી ઈ.સ.૧૯૯૯માં પીએચ.ડી.ની પદવી પ્રાપ્ત કરી. એ મારા જીવનની ધન્યક્ષણ. વિવિધ સામયિકોમાં પ્રગટ થયેલા શોધપત્રોમાં પણ 'નાટક' તરફ ઝુકાવ વધારે છે. એમ.ફીલ.ના માર્ગદર્શક તરીકે કાર્ય કરતી વખતે સાહજિકતાથી જ નાટક અને એકાંકી વિશે કામ વધારે થયું છે. માઈનર રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ પણ એકાંકી વિશે કરવું તેમ વિચાર્યું હતું અને સંજોગોવશાત્ ડીસા કોલેજમાં કે.સી.જી. દ્વારા **'Promotion of Culture of Quality through Research'** વિષય પર ત્રણ દિવસનો **Workshop** યોજાયો. જેમાં રિસોર્સ પર્સન તરીકે લોકસાહિત્યકાર ડૉ.અમૃત પટેલ હતા. એમના માર્ગદર્શન હેઠળ 'ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીઓમાં ગ્રામદર્શન-વાસ્તવદર્શન' વિષય પર **'Minor Research Project'** ની પ્રપોઝલ તૈયાર કરેલ જેને **University Grant Commission**ને મંજૂર કરેલ. આ સંશોધનકાર્યને પુસ્તકરૂપે પ્રકટ કરતા હું હર્ષની લાગણી આ ક્ષણે અનુભવું છું.

આ તબક્કે હું પ્રોફેસર નવનિધ શુક્લ, ડૉ.સતીશ વ્યાસને વારંવાર સમરું છું અને તેમનો હું આભાર માનું છું. મારી કોલેજના આચાર્યશ્રી ડૉ.એસ.જી.ચૌહાણ સાહેબ, ગ્રંથપાલ વર્ષાબેન અને ખાસ તો મારા મિત્ર અને લૉ કોલેજના ગ્રંથપાલ ડૉ.અજયભાઈ રાવલનો ખૂબ જ આભાર માનું છું. કારણકે એમના પ્રોત્સાહન વગર હું આ કાર્ય કરી જ ન શક્યો હોત. **'RET International Academic Publishing', Mehsana** નો પણ આભાર માનું છું. મારી પત્ની રીટા દવે, મારી લાડકવાયી દીકરી હેપ્પી, મારા દીકરા ઋત્વીજ અને પ્રથમ (શિવમ્) ને આ તબક્કે એટલા માટે સ્મરું છું કે એમના સહયોગ વગર મારું આ કાર્ય થઈ જ ન શક્યું હોત.

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ	શીર્ષક	પાના નં.
૧	એકાંકી સ્વરૂપ : ગુજરાતી એકાંકીનો વિકાસ	૦૬
૨	ઉમાશંકર જોશી : જીવન અને સાહિત્યસાધના	૨૫
૩	એકાંકીકાર : ઉમાશંકર જોશી	૪૦
૪	ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીઓમાં ગ્રામદર્શન-વાસ્તવદર્શન	૫૮
૫	તારણો અને નિરીક્ષણો - તુલનાત્મક અભ્યાસ	૮૧
	પરિશિષ્ટ અને સંદર્ભસૂચિ	૯૧